

William Carey
/ 1761 – 1834 /

Zakladatel novodobé křesťanské misie. Narodil se 17.8.1761 v malé vesničce Paulerspury v hrabství Northampton ve střední Anglii jako nejstarší syn v rodině chudého tkalce. Od útlého dětství projevoval velkou touhu po poznání a také úsilí svou touhu naplnit i za cenu nějakých těch šrámů. Byl obdarován mimořádnou pamětí, zvláště v oblasti učení se cizím jazykům, ale zajímal se také o přírodovědu. Pro svou zálibu v příbězích o slavných cestovatelích a jejich objevech si ve škole brzy vysloužil přezdívku „Kolumbus“. Po skončení základní školní docházky se chtěl stát zahradníkem, ale rodiče byli jiného mínění a dali ho do učení k ševci v sousední vesnici. Tam se seznámil s jiným učněm Johnem Warrem. Vedli spolu vášnivé debaty o náboženství, John totiž patřil mezi tzv. dissentery, zatímco William od dětství navštěvoval s celou rodinou oficiální anglikánskou církev. Přestože William nejednu debatu vyhrál díky své schopnosti zručné argumentace, cítil, že jeho přítel John má něco, co on sám nevladl. A tak se mladý William postupně dostal do určité duchovní krize. Jednou si přivlastnil peníz, kterým zákazník zaplatil za opravu svých bot, ale pan mistr na to přišel a zle mu vyčinil. William objevil, že je hříšník, a to nejen před lidmi, ale i před Bohem. Tato zkušenost přispěla k jeho duchovnímu obrácení. Začal navštěvovat bohoslužby kongregační církve, kam chodil jeho přítel John. Zároveň se vrhl do horlivého studia Bible a další duchovní literatury. To ho posléze přivedlo do řad baptistů. Pokřtěn byl o čtyři roky později v řece Nen známým kazatelem Johnem Rylandem, který se později stal jeho blízkým spolupracovníkem. Vzápětí se oženil s Dorothy Placketovou, švagrovou svého mistra, prostou vesnickou dívkou, která se neuměla ani podepsat. Muselo to být velmi těžké pro manželku vesnického příštípkáře, když se u jejího manžela objevily misionářské aspirace. Jejich společný život se vždy vyznačoval velikou bídou a nouzí.

Nedlouho po svém obrácení prožil Carey povolání ke službě Slova. Chápal se proto různých příležitostí ke službě v různých baptistických shromážděních. Byl ale údajně velmi špatný řečník, sbor v Olney, kde kázal během léta 1785, ho odmítl doporučit k ordinaci za kazatele. To nakonec přece jen získal s dovětkem: „Ke kázání tam, kde by ho snad Bůh ve své prozřetelnosti mohl povolát“. Později se stal kazatelem v Moultonu. Vedle toho dál spravoval boty, aby sebe a svou rodinu uživil, a začal také vyučovat v malé škole, kterou sám založil. Jeho žízeň po vzdělání neutuchala, studoval vše, co mu přišlo pod ruku, zvláště cizí jazyky. A tak postupně zvládl řadu evropských jazyků, kromě toho se pustil i do řečtiny a hebrejštiny. Později v Indii prokázal vynikající jazykové schopnosti, naučil se celou řadu místních jazyků a dialektů a překládal do nich Bibli a jinou literaturu. Ve své škole, kde učil všechno možné včetně zeměpisu, často přemýšlel o postavení pohanských národů. Na pastorální konferenci oblasti, do níž patřil i jeho sbor, navrhl jednou téma k rozhovoru: „Zda Kristův příkaz apoštolům, aby šli a učili všechny národy, se nevztahuje také na všechny kazatele a věřící vůbec“. Předsedající ho tehdy zmrazil poznámkou: „Jen se klidně posad' a mlč, mladý muži, jsi příliš velký entusiast. Jestli se Bohu zalíbí obrátit pohany na pravou víru, jistě tak učiní, aniž by to musel konzultovat se mnou či s tebou“. Carey se posadil a zmlkl, ale o misiích nepřestal ve svém srdci uvažovat. Sepsal dokonce své myšlenky do knihy, která vyšla v r. 1792 v Leicesteru pod názvem „Zpytování povinnosti křesťanů, jakých vhodných prostředků užít k obrácení pohanů“. Tato kniha se později stala chartou moderního misijního hnutí. V květnu 1792 kázal Carey na pastorální konferenci v Nothingamu na text z Iz 54, 2 – 3: „Rozšiř místo ve svém stanu“. Soustředil se ve svém kázání na dva body: 1. Očekávej velké věci od Hospodina a 2. Usiluj o velké věci pro Hospodina. Toto kázání se stalo počátkem zrodu Baptistické misijní společnosti /BMS/.

Jedním z prvních misionářů, kteří se přihlásili, byl i William Carey. Rozhodl se odcestovat do Indie. Jeho manželka s ním odjela také, avšak jeho misijní nadšení nesdílela. V nových podmínkách pod vlivem horka a vlhka brzy onemocněla, trpěla depresí, které posléze přešly v trvalou psychickou poruchu. K tomu ještě neustále třeli bídu s nouzí. První léta v Indii byla skutečně pro Careyovi zlým snem. Pro nedostatek finančních prostředků musel jít William vydělávat do továrny na přírodní barvivo indigo. Největším problémem pro Careyho však byl jeho

misijní neúspěch. Indie byla země naprosto jiné kultury, svázána kastovním systémem společenských bariér mezi lidmi, do kterých se člověk rodil a z nichž se až do své smrti naprosto nemohl vymanit. Navíc britská Východoindická společnost, která ovládala veškerý obchod, byla proti jakékoli misijní činnosti ve strachu z vlivu na její obchody. Carey přesto využíval všechny příležitosti ke zvěstování evangelia, ale bez větší odezvy. Byl vlastně jedním z misijních pionýrů, neměl se o co opřít, nebyly zkušenosti, literatura, ani kolegové po ruce ke konzultaci. A tak Carey hlavně zpočátku nadělal spoustu chyb. Neúnavně však vedle svého zaměstnání pokračoval ve studiu místních jazyků a kultury. Propracoval se později až na místo vysokoškolského profesora bengálštiny a sanskrtu. Vedle toho se pokoušel experimentovat na poli zavádění evropských zemědělských metod do místních poměrů.

Zvrat nastává kolem roku 1800, kdy se Carey stěhuje do Serampore, kde dochází k založení týmové misijní práce. Carey tu nachází své místo zejména jako překladatel Písma a další literatury. 28.12. 1800 se konal první křest několika Indů. Jakoby došlo k prolomení magického kruhu, noví konvertité se začali jen hrnout. Carey se svými kolegy začíná budovat síť misijních stanic v severní Indii, při nichž otevírají také nemocnice a ošetrovny. Carey měl veliký smysl a cit pro sociální problémy, zvláště pomáhal lidem postiženým leprou. V Serampore také otevřeli tiskárnu. Zpráva o Careyho misijních úspěších způsobily veliký zájem o podporu této práce doma v Anglii, takže zakrátko došlo k jejímu zdvojnásobení a dauššímu růstu. Jaký byl hlavní přínos Williama Careyho na misijním poli?

1. Inicioval vznik první moderní misijní společnosti – BMS. Tento čin ovlivnil vznik celé řady dalších podobných společností i u jiných denominací v Evropě i Americe. Carey byl také prvním, kdo navrhl uspořádat první mezinárodní konferenci o misii, sám se však této události nedožil.
2. Careyho misie v Indii také jako první nabízela systematickou lékařskou pomoc i rady a informace stran zavádění moderních evropských zemědělských metod a plodin. Právem je proto nazýván duchovním otcem moderní misie. Naplňoval v praxi svých pět zásad:
 - a) šíření evangelia všemi možnými prostředky
 - b) podpora kázání šířením Písma a další literatury v místním jazyce
 - c) založení sboru co možná nejrychleji
 - d) hloubkové studium prostředí, do něhož má evangelium zaznít
 - e) co nejrychlejší příprava místních lidí pro misijní práci a jejich okamžité nasazení

Carey sám přeložil celé Písmo do bengálštiny, sanskrtu a jazyku marathi. Spolupracoval dále na překladech do 23 dalších jazyků. Spolu s kolegy založili celou řadu sborů v povodí řeky Gangy i na jiných místech severní Indie, ale i ve vzdálené Barmě. Tyto sbory byly prakticky nezávislé na církvi v Anglii. Přestože Carey a jeho kolegové drželi silný důraz na výjimečnost křesťanské víry, jasně si uvědomovali potřebu důkladné znalosti nejen místního jazyka, ale i celého prostředí, kultury, mentality i náboženské situace. Svědectvím toho je např. Careyho gramatika sanskrtu, anglo-bengalsko-sanskrtský slovník, ale i překlad Ramayany, jednoho z nejdůležitějších spisů indického náboženství, do angličtiny. Překládal také zákony, zakazující praxi tzv. „sati“, upalování vdov po boku jejich zemřelého manžela, aj. Napsal také řadu učebnic, knížky povídek a příběhů z indického života nebo obětování dětí, atd. Tiskárna v Serampore tiskla Písmo a další literaturu ve více než 40 jazycích, včetně čínštiny. Spolu s kolegy založili v r. 1819 Kolej pro výchovu azijské křesťanské mládeže, která slouží dodnes. Vedle teologické a misijní průpravy zřídila fakulty pro studium východních jazyků, literatury a umění, ale také fakultu pro evropskou vědu a techniku se zaměřením na zemědělské využití.

V závěru života se vedle korektur překladů Písma věnoval své celoživotní lásce – zahradničení, vybudoval unikátní zahradu, plnou vzácných odrůd rostlin. Stal se dokonce členem různých světových pěstitelských společností. Tento tichý a pokorný člověk, který po celý život zápasil s vědomím vlastní hříšnosti a nedostatečnosti, zemřel 9.6.1834. Vykonal veliké věci na Božím díle, neboť nespolehal na sebe, nýbrž se nadál velkých věcí od svého Pána, jemuž nade vše důvěřoval.